

Sygn. akt XVC555/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku w XV Wydziale Cywilnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Tamowicz

Protokolant: sekr. sąd. Joanna Seredzińska

po rozpoznaniu w dniu 19 maja 2016 r.

sprawy z powództwa B. R.

przeciwko M. R.

o nakazanie, wydanie i zapłatę

1. Oddala powództwo w całości.
2. Zasądza od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Gdańsku na rzecz adwokata W. W. (1) kwotę 4 428 zł. (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem złotych) brutto tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.
3. Zasądza od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Gdańsku na rzecz radcy prawnego J. P. kwotę 8 856 zł. (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć złotych) brutto tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.
4. Pozostałymi kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa Sąd Okręgowy w Gdańsku.

UZASADNIENIE

Powód B. R. w pozwie skierowanym przeciwko M. R. (k. 2-4v) wnosił o:

1. rozwiązanie umowy darowizny w części do połowy udziału gospodarstwa rolnego w miejscowości D., w trybie art. 119 ustawy o ubezpieczeniu społecznym z 1990 r. z przyczyn przewidzianych w jej art. 89 lub
2. nakazanie pozwanemu by złożył oświadczenie o nieodpłatnym, zwrotnym przeniesieniu na rzecz powoda własności udziału o wielkości połowy darowanego gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości D., obejmującego stary budynek mieszkalny, stodołę, chlew, wraz z połową gruntów rolnych z działek nr (...), do których prawo współwłasności darczyńcy i jego małżonki było ujawnione odpowiednio w Kw (...) i Kw (...)(...), zaś obecnie na rzecz pozwanego wpisane jest w Kw (...) i Kw (...), a w przypadku odmowy złożenia takiego oświadczenia wydanie zastępującego je w trybie art. 64 kc wyroku;
3. nakazanie opuszczenia przez pozwanego i osoby prawa jego reprezentujące w/wym starego budynku w terminie do dnia 31 września 2011 r. i przeprowadzenie się pozwanego do wybudowanego przez niego nowego domu na części działki nr (...) oraz wydanie połowy gruntu rolnego;
4. zasądzenie na rzecz powoda alimentów w kwocie 350 zł. miesięcznie, płatnych do dnia 15-go każdego miesiąca przekazem pocztowym do rąk powoda wraz z odsetkami ustawowymi w wypadku zwłoki.

W uzasadnieniu powód wskazał, że jest 80-letnim mężczyzną, który stracił rękę i pozostaje w separacji z żoną W. R., z którą ma dwóch synów m. in. pozwanego w tej sprawie. Pozwany i W. R. zamieszkują w sąsiednim lokalu starego domu, gdzie zamieszkuje też powód. Umową notarialną z dnia 7 stycznia 1991 r. powód i jego żona

darowali pozwanemu ich gospodarstwo rolne obejmujące nieruchomości obszaru 12.09.76 ha wraz z zabudowaniami, inwentarzem żywym, zestawem maszyn rolniczych, materiałami budowlanymi oraz wyposażeniem domowym i gospodarskim. Na nieruchomości znajduje się stary budynek mieszkalny, stodoła, chlew oraz garaż wykorzystywany przez powoda. Znajduje się także nowy budynek mieszkalny wybudowany przez pozwanego. Powyższym aktem notarialnym darczyńcy zagwarantowali sobie dożywotnią nieodpłatną służebność mieszkania składającego się z pokoju, kuchni i współużytkowania przedpokoju wraz ze światłem i opalem, z prawem swobodnego poruszania się po gospodarstwie oraz używania garażu i działki ewidencyjnej nr (...). Gospodarstwo zostało przekazane w stanie bardzo dobrym. Darczyńcy utrzymują się z renty z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego – (...) a z emerytury z tytułu przekazania gospodarstwa rolnego następcy – powód.

Dalej powód wywiódł, że pozwany, który popadał w coraz większy alkoholizm nie był w stanie rozwinąć gospodarstwa, wyprzedał inwentarz, narzędzia, a obecnie zamierza wyprzedać grunty. Pozwany nie świadczy pomocy dla powoda, do której się zobowiązał. Powód doznaje zniewag, nie może spać, gdyż pozwany organizuje libacje alkoholowe, odcina powodowi prąd oraz zimą, ciepło. W latach 2000-2003 pozwany dotkliwie pobił powoda. W sierpniu 2009 r. pozwany wraz z wnukiem powoda A. zabrał samochód F. (...) należący do powoda, zniszczył go i porzucił. Powód zmuszony został do zakupu kolejnego F. (...), co w sumie kosztowało go kwotę 1 500 zł., którą od pozwanego i wnuka zasądono nakazem zapłaty. Należność z tego nakazu nie została uregulowana.

Pozwany spotykając powoda w obejściu wyzywa go i przegania, próbował nawet otruć powoda. Zimą zabrał mu trzciniak, którym powód chciał dogrzewać swoje mieszkanie.

Odnośnie żądania opuszczenia starego budynku mieszkalnego powód wywiódł, że skoro pozwany wybudował nowy dom może przeprowadzić się do niego wraz z matką, jeżeli taka będzie jej wola.

Odzyskany udział w nieruchomości powód zamierza przekazać drugiemu synowi L. w zamian za dożywocie i opiekę, co pozwoli powodowi utrzymać prawo do emerytury.

Na koniec powód odnośnie żądania zawartego w pkt. 2 pozwu wyjaśnił, że chodzi mu o rozwiązanie przez sąd umowy z dnia 7 stycznia 1991 r., po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współżycia społecznego. Zachodzą bowiem przesłanki przewidziane w art. 89 pkt. 1-3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i ich rodzin, gdyż pozwany zaprzestał prowadzenia gospodarstwa, nie wywiązuje się z obowiązków określonych umową dożywocia, wobec powoda uporczywie postępuje sprzecznie z zasadami współżycia społecznego, dopuścił się wobec powoda wielokrotnie obrazy czci, a nawet przestępstw przeciwko zdrowiu, wolności i mieniu.

Pismem z dnia 26 grudnia 2011 r. (k.59-64) powód sprecyzował żądanie pozwu i wnosił o:

1. rozwiązanie umowy notarialnej z dnia 7 stycznia 1991 r. wobec zaistnienia przesłanek określonych w art. 89 ust. 1-3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w części, co do udziału powoda w przekazanym na jej podstawie gospodarstwie i złożenia oświadczenia zastępczego o wydaniu przez pozwanego połowy gruntów rolnych, całości starego domu wraz z działką nr (...) obszaru 00,23 ha wchodzącej w skład nieruchomości objętej Kw (...) z garażem od jej strony południowej celem zniweczenia skutków materialnoprawnych tego aktu lub
2. o ustalenie, że powód skutecznie odwołał darowiznę oświadczeniem datowanym i podpisanym dnia 24 lutego 2011 r., o ile przyjąć, że została ona dokonana w trybie przepisów art. 898 i następnych kc oraz o
3. zastępcze złożenie za pozwanego oświadczenia o zwrotnym przeniesieniu darowanego udziału
4. wydanie w/w części nieruchomości przez usunięcie się pozwanego i osób jego prawa reprezentujących z części darowanej nieruchomości w terminie uzgodnionym przez strony do nowo wybudowanego domu na działce nr (...)
5. o zasądzenie alimentów po 350 zł. miesięcznie.

Postanowieniem z dnia 10 sierpnia 2012 r. Sąd Rejonowy w Wejherowie postanowił sprawdzić wartość przedmiotu sporu i w tym celu zarządził dochodzenie (k. 90).

Postanowieniem z dnia 19 września 2012 r. (k. 100) Sąd Rejonowy w Wejherowie ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 1 998 792 zł. I wobec stwierdzenia swej niewłaściwości przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Gdańsku.

Postanowieniem z dnia 17 lipca 2013 r. (k. 127) Sąd Okręgowy w Gdańsku wyłączył do odrębnego rozpoznania i rozstrzygnięcia roszczenie powoda o zapłatę alimentów zgłoszone w pkt. 4 pozwu i pkt. 4 pisma powoda z dnia 26 grudnia 2011 r.

Pismem procesowym z dnia 14 października 2014 r. (k. 229-230) powód sprecyzował żądanie domagając się:

1. ustalenia, że darowizna we wskazanej części została skutecznie odwołana, a pozwany ma obowiązek przeniesienia na powoda własności tej części nieruchomości na powoda, w tym całości starego domu, z którego ma usunąć wszystkie osoby i rzeczy prawa jego reprezentujące,
2. wydania orzeczenia zastępującego oświadczenie woli pozwanego o zwrotnym przeniesieniu własności w/wym części nieruchomości na powoda i umożliwiającego po uzyskaniu klauzuli wykonalności i złożeniu wniosku o zmianę wpisu w księdze wieczystej pozwanego, bowiem zachodzą przesłanki analogiczne do przewidzianej w art. 898 kc rażącej niewdzięczności obdarowanego pozwanego, który uporczywie od lat postępuje wobec powoda w sposób niezgodny z zasadami współżycia społecznego dopuszczając się rażącej jego obrazy i zniewag.

W treści tego pisma powód w imieniu własnym oświadczył, że odwołuje swoje oświadczenie złożone dnia 7 stycznia 1991 r. w formie aktu notarialnego Rep.A (...) co do darowizny nieruchomości siedliskowej i gruntów rolnych położonych w D., gmina S. o obszarze 12,09.76 ha w części co do połowy gruntów ornych oraz starego domu i garażu oraz gruntu podwórka tej części siedliska, na której są posadowione z przyczyn przewidzianych w art. 89 ustawy o ubezpieczeniach rolników i ich rodzin z 1990 r. polegających na tym, że:

- w latach 2001 i 2003 dopuścił się dotkliwego pobicia powoda;
- w 2009 r. działając wspólnie z wnukiem powoda A. zabrali powodowi i zniszczyli jeżdżąc po zaoranych polach samochód (...) o wartości odtworzeniowej 1 500 zł.;
- w 2012 r. kilkakrotnie odcinał powodowi prąd, odciął ujecie wody oraz odłączył instalację co jego mieszkania w starym domu od zasilania ciepłem oraz odłączył powodowi prąd w garażu;
- w 2013 r. zabrał dostarczone przez (...) S. drewno opałowe;
- w 2014 r. spoliczkował powoda.

Na rozprawie w dniu 14 października 2014 r., w związku z treścią pisma z dnia 14 października 2014 r. pełnomocnik powoda oświadczył, że powód nie cofa wcześniej sformułowanych roszczeń (czas 00:907:01).

Pismem z dnia 17 października 2014 r. (k. 235-237) powód podtrzymał zawarte w pozwie:

1. żądanie ustalenia że umowa zawarta w dniu 7 stycznia 1991 r. została rozwiązana oświadczeniem powoda z dnia 24 lutego 2011 r. podtrzymanym w piśmie datowanym na 14 bm,
2. wobec niestawienia się pozwanego do notariusza i nie złożenia oświadczenia domagał się złożenia w trybie art. 64 kc oświadczenia o treści wskazanej w piśmie (dotyczącego przeniesienia zwrotnie udziału w połowie nieruchomości obejmującej całość starego domu oraz działkę gruntu rolnego,

3. pozwany jest zobowiązany do opuszczenia wraz z osobami prawa jego reprezentującymi wskazanych wyżej nieruchomości w terminie miesiąca od uprawomocnienia się orzeczenia sądu zastępującego oświadczenie pozwanego pod rygorem egzekucji komorniczej,

4. podtrzymał powództwo o zasądzenie alimentów.

Pozwem wniesionym do Sądu Rejonowego w Wejherowie w dniu 22 listopada 2011 r. (koperta k. 7) powód B. R. domagał się nakazania pozwanemu M. R., aby zgodnie z umową darowizny dożywocia niezwłocznie zapewnił ogrzewanie zarówno w starym domu, który powód zajmuje jak i w nowym domu, gdzie mieszka żona oraz zaprzestał wyłączania prądu w starym domu.

W uzasadnieniu powód wywiódł, że wraz z żoną przekazał synowi gospodarstwo rolne w zamian za zapewnienie dożywocia. Latem syn w starym domu wymontował grzejniki uniemożliwiając powodowi korzystanie z instalacji co. Powód zgłosił to Policji. Mimo zbliżającej się zimy nie uruchomił ogrzewania w obu domach, co obiecał Kierownikowi (...) S.. Powód jest inwalidą, nie na dłoni i nie jest w stanie sam dokonać napraw. Sprawa ta została zarejestrowana pod sygn. IC813/11 Sądu Rejonowego w Wejherowie.

Pismem z dnia 21 grudnia 2011 r. powód oświadczył, że pozwany ponownie zamontował w starym budynku grzejniki, napełnił je wodą, ale nie uruchomił ogrzewania, Nadal wyłącza w starym budynku prąd i nie świadczy powodowi żadnej pomocy (k. 6).

Postanowieniem z dnia 25 lipca 2013 r. (k. 99) Sąd Rejonowy w Wejherowie ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 142 160 zł. i wobec tego uznał się niewłaściwym do rozpoznania sprawy i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Gdańsku.

Sprawa ta została zarejestrowana pod sygn. XVC885/13 Sądu Okręgowego w Gdańsku.

Pismem z dnia 14 stycznia 2014 r. (k. 123-124) pełnomocnik powoda ustanowiony z urzędu sprecyzował żądanie pozwu i wniosł:

1. o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 11 520 zł. wynikającej z zawartej umowy dożywocia i wymagalnych świadczeń za okres od stycznia 2011 r. do chwili obecnej z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu,
2. o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 100 000 zł. tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

W uzasadnieniu pełnomocnik powoda wywiódł, że możliwym jest dochodzenie opłat za ogrzewanie i energię elektryczną. Biegła sądowa w opinii z dnia 5 lipca 2013 r. wyliczyła, że miesięczny koszt opłat za ogrzewanie i energię elektryczną wynosi 320 zł. Łączny koszt nie uiszczonych opłat od stycznia 2011 r. wynosi 11 520 zł. i takiej kwoty powód dochodzi. W przypadku nie wywiązywania się nabywcy nieruchomości z obowiązku świadczenia na rzecz dożywotnika może on żądać naprawienia szkody będącej następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania umowy dożywocia na zasadach ogólnych. Z uwagi na niewykonywanie przez pozwanego umowy dożywocia, powód zmuszony był do zamieszkania w lokalu bez energii elektrycznej i ogrzewania. Wywołało to u powoda krzywdy moralne w postaci cierpień fizycznych i psychicznych. Dlatego powód żąda zadośćuczynienia za doznana krzywdę.

Postanowieniem z dnia 17 marca 2014 r. (k. 132) połączono tę sprawę do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą XVC555/13 i zarządzono prowadzenie sprawy pod sygn. XVC555/13.

Pismem z dnia 16 maja 2015 r. (k. 426-428) powód wniosł o rozwiązanie notarialnej umowy przekazania gospodarstwa z dnia 7 stycznia 1991 r. w części, co do udziału w 1/2 powoda w przekazanym gospodarstwie rolnym, co do konkretnych części gruntu według wskazania geodety, na koszt stron przy zachowaniu integralności i funkcji gospodarstwa rolnego

oraz o orzeczenie o kosztach postępowania według norm przepisanych. Tak samo roszczenie zostało sprecyzowane w piśmie z dnia 17 czerwca 2015 r. (k. 452).

Pismem z dnia 21 maja 2015 r. (k. 422-424) pozwany M. R. wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wywiódł, że nigdy celowo nie pozbawiał powoda dostępu do prądu, gazu, wody. To pozwany pokrywał i pokrywa koszty dostępu do opału i prądu w domu zamieszkiwanym przez powoda. Pozwany nie może odpowiadać za warunki, w jakich funkcjonuje powód niechcący przyjmować pomocy własnej rodziny, z którą z własnej winy jest skłócony. Pozwany nigdy nie stosował wobec powoda przemocy fizycznej i psychicznej.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

Bezspornym w sprawie jest, że powód B. R. jest ojcem pozwanego M. R..

Umową notarialną z dnia 7 stycznia 1991 r. zawartą pomiędzy B. R. i W. R. z jednej strony i M. R. z drugiej strony, W. i B. R. przenieśli własność gospodarstwa rolnego w D. obszaru 12,09.76 ha, zabudowanego budynkiem mieszkalnym, stodołą i chlewem oraz garażem na pozwanego M. R..

Strony zgodnie oświadczyły, że umowa została zawarta w trybie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i członków ich rodzin.

Jednocześnie pozwany ustanowił na rzecz W. i B. R. dożywotnią, nieodpłatną służebność mieszkania składającego się z pokoju, kuchni i współużytkowania przedpokoju wraz ze światłem i opalem, z prawem swobodnego poruszania się po gospodarstwie oraz dożywotnie użytkowanie działki nr (...) obszaru 0,23.00 ha wchodzącej w skład nieruchomości (...) oraz użytkowanie garażu od strony południowej.

Jednocześnie pozwany darował bratu L. R. z nieruchomości objętej (...) działkę nr (...) obszaru 00,34.00 ha niezabudowaną, nie graniczącą z pozostałymi działkami wchodzącymi w skład tej nieruchomości.

Umowa ta została określona jako umowa przekazania gospodarstwa rolnego i darowizny.

Dowód: umowa z dnia 7 01 1991 r. k. 6-8 akt.

Strony postępowania od wielu lat pozostają w konflikcie. Powód, przed wniesieniem pozwu w tej sprawie, dwukrotnie występował o rozwiązanie umowy z dnia 7 stycznia 1991 r. W obu przypadkach powództwa zostały oddalone.

Pozwany jest w dobrych relacjach z matką W. R., która również była stroną umowy z dnia 7 stycznia 1991 r.

W sprawie IC519/03 Sądu Okręgowego w Gdańsku, w której pozew został wniesiony w dniu 14 marca 2003 r., powód ostatecznie domagał się rozwiązania umowy przekazania gospodarstwa rolnego i darowizny z dnia 7 stycznia 1991 r. i zobowiązania pozwanego do wydania nieruchomości powodowi. W uzasadnieniu powód wskazał, że pozwany swoim zachowaniem nie tylko naruszył zasady współżycia społecznego, ale i dopuścił się wobec powoda rażącej obrazy czci i umyślnego przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu.

Powód powołał się na to, że pozwany zaczął się nad nim znęcać zarówno fizycznie jak i psychicznie. Został też kilkakrotnie dotkliwie pobity. Syn został skazany na trzy lata z warunkowym zawieszeniem na pięć lat. Wskazał, że syn wyzywa go od najgorszych, zabrania wychodzenia na podwórko, grozi śmiercią. Powód załączył zaświadczenia lekarskie według, których powód podał w wywiadzie, że został pobity w dniach 3 kwietnia 2000 r., 30 stycznia 2002 r. oraz 7 maja 2003 r.

Wyrokiem z dnia 9 stycznia 2004 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił powództwo.

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 2004 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku, rozpoznający sprawę na skutek apelacji powoda, oddalił apelację.

Dowód: pozew k. 2, pismo z dnia 23 06 2003 r. k. 24-25, zaświadczenia lekarskie k. 26, 27, 91, pismo z dnia 14 03 2003 r. – odwołanie darowizny k. 33-35, wyrok k. 97, uzasadnienie k. 102-106, wyrok z dnia 29 06 2004 r. k. 117-177v – wszystko w aktach IC519/03 Sądu Okręgowego w Gdańsku.

Mimo pozostawania w związku małżeńskim z W. R. powód pozostaje z nią w separacji faktycznej, Małżonkowie nie mieszkają razem z powodu znęcania się powoda nad żoną. Na spornej nieruchomości znajduje się stary dom mieszkalny oraz nowy dom wybudowany przez pozwanego. Powód mieszka w starym domu, w którym także mieszkają lokatorzy. Pozwany wraz z matką mieszkają w nowym domu. Nie jest możliwym, aby powód nie miał dostępu do energii elektrycznej a miał go pozwany w nowym domu. To samo nie jest możliwe, gdy chodzi o wodę dostarczaną z wodociągu. Wyłączenia prądu związane są z warunkami atmosferycznymi, a brak wody w wodociągu związany jest z podlewaniem ogrodów wieczorami.

W starym domu mieszkają lokatorzy, który opalają cały dom piecem centralnego ogrzewania. Pozwany ponosi w całości koszty energii elektrycznej oraz opału i wody, lokatorzy zwracają swoją część.

Pozwany prowadzi gospodarstwo rolne o powierzchni około 10 ha. Wszystkie pola są obsiane. Hodowane są także zwierzęta gospodarskie.

Powód jest osobą konfliktową, jest pokłócony ze wszystkimi swoimi dziećmi. Między stronami dochodzi do kłótni, powód chce postawić na swoim, angażuje w sprawy stron sądy i Policję. W. R. zmuszona była przez kilka lat mieszkać na strychu starego domu, który nie nadawał się do zamieszkiwania, a od około 2010 r. mieszka z synem w nowym domu. Mimo tego żona powoda w czasie świąt przynosi mu ciasta, jajka czy mięso. Nie chce jednak, aby usiąść przy jednym stole, bo to zawsze kończyło się awanturami.

Powód wzywa Policję nawet, gdy prąd jest wyłączony w całej wsi i on o tym wie.

Powód ma klucze do swojej części mieszkania. Nikt poza nim tymi kluczami nie dysponuje.

Dowód: zeznania świadków na rozprawie dnia 16 06 2015 r.: B. K. (czas 00:07:19-00:25:59), A. S. (czas 00:25:59-00:49:56), W. R. (czas 00:49:46-01:06:32), M. Ż. na rozprawie dnia 27 08 2015 r. (czas 00:23:25-00:34:34), zeznania pozwanego w charakterze strony na rozprawie dnia 19 05 2016 r. (czas 00:33:59-00:50:05) i na rozprawie dnia 10 02 2015 r. (czas 00:11:47-00:23:34).

W dniu 5 sierpnia 2009 r. w D. pozwany namówił swojego nieletniego siostrzeńca A. W. (1), aby dostać się do należącego do powoda samochodu F. (...) i pojeździć nim po polach. Osoby te bez wiedzy i zgody powoda dostały się do samochodu, jeździły po polach, a gdy samochód stanął i nie dało się go uruchomić porzuciły go w miejscu zatrzymania. Samochód został znaleziony przez Policję wezwaną przez powoda, uruchomiono go przez popychanie i powód odjechał do domu. Powód jeździł nim, a następnie w dniu 30 sierpnia 2010 r. zakupił nowy samochód, samochód stary został zezłomowany.

W sprawie IC206/11 Sądu Rejonowego w Wejherowie powód domagał się od pozwanych M. R. i A. W. (2) zapłaty kwoty 1 500 zł. Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, który uprawomocnił się wobec A. W. (2). Pozwany M. R. wniósł sprzeciw, W toku dalszego postępowania, powód rozszerzył żądanie pozwu domagając się zapłaty kwoty 1 519,20 zł., na którą składały się: 960 zł. tytułem kosztów zakupu innego F. (...), 19,20 zł. tytułem opłaty skarbowej od umowy sprzedaży, 360 zł. za cztery nowe opony oraz 180 zł. za przerejestrowanie pojazdu.

Wyrokiem z dnia 23 maja 2012 r. Sąd Rejonowy w Wejherowie oddalił powództwo wobec M. R.. Sąd ten ustalił, że pozwany M. R. wraz z A. W. (2) dopuścili się czynu niedozwolonego polegającego na zabraniu samochodu

powoda, jeżdżeniu nim po polach i wobec braku możliwości jego uruchomienia pozostawili ten samochód w miejscu zatrzymania. Po znalezieniu samochodu i jego uruchomieniu powód odjechał na swoje podwórko.

Mimo tych ustaleń powództwo zostało oddalone, albowiem powód nie udowodnił wysokości szkody oraz adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy zakupem w dniu 30 sierpnia 2010 r. nowego samochodu, a szkodą wynikającą z zaboru pojazdu.

Wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku rozpoznający sprawę na skutek apelacji powoda – apelację oddalił.

Dowód: wyrok z dnia 23 05 2012 r. k. 154, uzasadnienie k. 159-163, wyrok z dnia 3 04 2013 r. k. 188 – wszystko w aktach IC206/11 Sądu Rejonowego w Wejherowie, umowa kupna sprzedaży z dnia 30 08 2010 r. k. 19, nakaz zapłaty z dnia 6 09 2010 r. k. 21 akt.

Przed Sądem Rejonowym w Kartuzach było prowadzone postępowanie przeciwko nieletniemu A. W. (2). Postępowanie to zostało umorzone.

Dowód: postanowienie z dnia 19 03 2010 r. k. 55-57 akt IIINpw158/09 Sądu Rejonowego w Kartuzach.

Na terenie nieruchomości zamieszkiwanej przez strony wielokrotnie interweniowała Policja. W roku 2012 interwencje te miały miejsce:

- 15 czerwca 2012 r. – nikogo nie zastano;

- 9 sierpnia 2012 r. – interwencja dotyczyła wyłączenia prądu, pozwany wyjaśnił, że wyłączenia dokonała elektrownia z uwagi na burze atmosferyczne, powoda nie zastano;

- 13 sierpnia 2012 r. – interwencja dotyczyła odłączenia prądu z szalarka w stodole, na miejscu stwierdzono, że powód ma swój podlicznik i może korzystać ze swojego źródła prądu.

W dniu 17 sierpnia 2012 r. do KP S. stawił się pozwany, który twierdził, że ktoś spuszcza mu konia z uwięzi i podejrzewał o to powoda.

W dniu 20 czerwca 2013 r. na terenie nieruchomości zamieszkiwanej przez strony miała miejsce interwencja Policji ze zgłoszenia powoda, który zgłosił kradzież pieniędzy. Przyjęto od powoda zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa.

W dniu 16 marca 2015 r. do Komisariatu Policji w S. zgłosił się powód, który zgłosił kradzież kabla. W sprawie rozpoczęto czynności wyjaśniające. Czynności te nie dostarczyły podstaw do skierowania wniosku o ukaranie do sądu, albowiem brak było danych dostatecznie uzasadniających popełnienie czynu zabronionego.

Dowód: informacje Komisariatu Policji w S.: z dnia 5 09 2012 r. k. 238, z dnia 25 03 2015 r. k. 285, pismo Komisariatu Policji w S. z dnia 31 marca 2015 r. k. 457 akt.

Powód pozostaje pod opieką Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w S.. Utrzymuje się z emerytury w kwocie około 1000 zł. miesięcznie. Pomoc dla powoda polegała na przyznawaniu zasiłków celowych np. na zakup farb do mieszkania, opału, żywności, lekarstw, usług opiekuńczych po 2 godziny dziennie od poniedziałku do piątku od lipca 2014 r.

Pracownicy (...) podejmowali interwencje dotyczące braku możliwości korzystania przez powoda z energii elektrycznej. W dniu 19 października 2013 r. wyjaśniono, że przyczyną braku prądu jest zaginięcie karty do licznika (prawdopodobnie zabrała go lokatorka). Pozwany zobowiązał się załatwić nową kartę i uruchomić licznik.

W czasie wizyty w dniu 26 września 2013 r. stwierdzono, że powód ma dostęp do energii elektrycznej. Poinformowano powoda o miejscu składowania drewna opałowego.

W dniu 25 lipca 2013 r., w czasie, gdy pozwany był w pracy, poinformowano go o braku prądu. Zobowiązał się ustalić przyczynę po powrocie z pracy.

W czasie wizyty w dniu 4 kwietnia 2013 r. stwierdzono, że powód miał dostęp do energii elektrycznej. W mieszkaniu było ciepło mimo zimnych kaloryferów. Powód dogrzewał mieszkanie piecykiem węglowym. Twierdził, że nie ma dostępu do drzewa na rozpałkę.

W czasie wizyty w dniu 14 listopada 2012 r. stwierdzono, że powód ma dostęp do energii elektrycznej, a ogrzewanie mieszkania powoda jest z pieca centralnego ogrzewania, który rozpała codziennie sąsiadka mieszkająca w mieszkaniu obok. Powód ma dostęp do drzewa opałowego. Sąsiadka ta skarżyła się, że powód jest uciążliwym sąsiadem.

W czasie wizyty w dniu 25 października 2012 r. stwierdzono, że powód ma dostęp do energii elektrycznej i bieżącej wody.

W marcu 2012 r. stwierdzono, że powód nie ma dostępu do bieżącej wody. Dostęp taki wymagał włączenia pompy, co dwa dni. Pozwany zobowiązał się do włączenia pompy. W czasie rozmowy z pozwanym w dniu 30 maja 2012 r. pozwany zobowiązał się do podłączenia powodowi stałego dostępu do wody po wykonaniu prac majach trwać kilka dni.

W dniu 16 listopada 2011 r. stwierdzono, że powód miał dostęp do energii elektrycznej, w mieszkaniu było ciepło i było ono ogrzewane.

W dniu 26 października 2011 r. powód miał dostęp do energii elektrycznej, kaloryfery były zimne, ale w mieszkaniu nie panował chłód.

W dniu 26 lutego 2010 r. powód miał dostęp do energii elektrycznej.

Powód jest skłócony ze swoją rodziną. Z uwagi na niedosłuch kontakt z nim jest utrudniony. Powód zgłaszał brak dostępu do prądu, nie informował o tym pozwanego. Z czasem te zgłoszenia były coraz rzadsze. Powód zgłaszał początkowo brak dostępu do wody. Wynikało to z konieczności załączania pompy. Ostatecznie pozwany zapewnił powodowi nieprzerwany dostęp do bieżącej wody. Powód zgłaszał też brak ogrzewania w mieszkaniu. W czasie wizyt pracowników (...) czasami kaloryfery były zimne. Pozwany tłumaczył to tym, że nie zdążył jeszcze rozpałić. Jeden raz (...) zakupił dla powoda drewno i zapewnił jego pocięcie. Pozwany zapewniał powodowi dostęp do drzewa na opał, z tym, że trzeba było pokazać powodowi, że drzewo jest w szopie.

Dowód: dokumentacja Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w S. k. 286-357, zeznania świadków na rozprawie dnia 16 06 2015 r.: B. K. (czas 00:07:19-00:25:59), A. S. (czas 00:25:59-00:49:56), E. S. na rozprawie dnia 27 sierpnia 2015 r. (czas 00:10:12-00:23:25).

W dniu 24 lutego 2011 r. powód B. R. złożył oświadczenie skierowane do pozwanego M. R., w którym podtrzymał oświadczenie z 20 maja 2010 r. o odwołaniu darowizny uczynionej aktem notarialnym z dnia 7 stycznia 1991 r. Odwołanie darowizny nastąpiło w części jego udziałów i nie dotyczy udziału W. R., na którym pozwany wybudował nowy dom z wyłączeniem objętej tym udziałem działki nr (...) objętej Kw (...). Jako przyczynę odwołania darowizny wskazano rażąco niewdzięczność obdarowanego objawiającą się trwającym od lat utrudnianiem codziennego życia, szczególnie zimą przez odcinanie prądu i ciepła, współuczestniczeniem w zniszczeniu samochodu F. nr rej. (...), którym powód posługiwał się do 2010 r., codziennym wszczynaniem awantur, lżeniem, nieustannymi groźbami pozbawienia życia, odmową jakiegokolwiek pomocy w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego oraz udzielenia pomocy w przypadku choroby.

Oświadczenie to zostało przesłane pozwanemu w dniu 2 03 2011 r.

W dniu 16 marca 2011 r. powód stawił się w kancelarii notarialnej notariusza A. M. celem podpisania umowy zwrotnego przeniesienia prawa własności. Do podpisania umowy nie doszło, albowiem pozwany nie stawił się.

Dowód: odwołanie darowizny wraz z dowodem nadania k. 24-24v, protokół z dnia 16 03 2011 r. k. 25-25v akt.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zeznań świadków B. K., A. S., W. R., E. S., M. Ż., zeznań pozwanego w charakterze strony oraz dokumentów urzędowych i prywatnych złożonych do akt przez strony i uzyskanych przez Sąd. Ustalenia faktyczne poczyniono także na podstawie akt IC519/03 Sądu Okręgowego w Gdańsku, (...) Sądu Rejonowego w Wejherowie i (...) Sądu Rejonowego w Kartuzach.

Sąd dał wiarę zeznaniom pozwanego M. R. przesłuchanego w charakterze strony. Zeznania te są logiczne, spójne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego. Są one też konsekwentne i zbieżne z zeznaniami świadków W. R., M. Ż., A. S., B. K. i E. S., którym Sąd dał wiarę. Z zeznań tych jednoznacznie wynika, że pozwany wykonuje obowiązki wynikające z umowy przekazania gospodarstwa rolnego, a powód jest osobą konfliktową i swoim zachowaniem konflikty między stronami wywołuje i podsycza. Co charakterystyczne, na rozprawie dnia 19 maja 2016 r. powód zeznał, że jak się zdenerwuje to „troszkę odpowie” (czas 00:31:13).

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka B. K. przesłuchanej na rozprawie dnia 16 czerwca 2015 r. Zeznania te Sąd uznał za wiarygodne jako zbieżne z zeznaniami świadka A. S. oraz zgromadzonymi dokumentami z Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w S.. Świadek jako kierownik tego Ośrodka nie była przy tym zainteresowana wynikiem sprawy.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka A. S. przesłuchanego na tej samej rozprawie. Świadek jako pracownik (...) w S. miał kontakt z powodem od 2009 r. do 2014 r. Świadek opisał relacje stron, przedmiot podejmowanych interwencji oraz zachowanie pozwanego. Z zeznań tych jednoznacznie wynika, że pozwany pozytywnie reagował na wszystkie zgłaszane interwencje i usuwał ich przyczyny. Wynika również, że powód wielokrotnie zgłaszał te interwencje bez uprzedniego poinformowania pozwanego o powstałych problemach. Zeznania świadka A. S. Sąd uznał za wiarygodne z tych samych względów dla których uznał za wiarygodne zeznania świadka B. K..

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka W. R. przesłuchanej na rozprawie w dniu 16 czerwca 2015 r. Zeznania tego świadka – żony powoda i matki pozwanego oceniono z dużą ostrożnością, jednakże Sąd uznał je za wiarygodne. Są one bowiem zbieżne nie tylko z zeznaniami powoda ale i świadków B. K., A. S.,

Z zeznań tych jednoznacznie wynika, że w rodzinie stron od wielu lat istnieje głęboki konflikt, powód jest skłócony z pozostałymi członkami rodziny, w codziennych relacjach jest konfliktowy i agresywny i tego rodzaju zachowania kieruje wobec powoda i świadka.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka E. S. przesłuchanej na rozprawie dnia 27 sierpnia 2015 r. Świadek ta jest opiekunką powoda z (...) w S. od roku 2014. Jej zeznania dotyczyły głównie pomocy świadczonej powodowi przez świadka. Nie rozmawiała ona jednak nigdy ani z pozwanym ani z W. R.. Wiedza świadka pochodzi, więc głównie od powoda. Ponieważ jednak zeznania świadka są zbieżne z zapisami w dokumentacji (...), Sąd uznał je za wiarygodne.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka M. Ż. przesłuchanej na rozprawie dnia 27 sierpnia 2015 r. Świadek zamieszkiwała w starym domu w mieszkaniu obok lokalu zajmowanego przez powoda w okresie od roku 2012 do połowy 2013 r. Świadek paliła w piecu centralnego ogrzewania, który ogrzewał także mieszkanie powoda. Wskazała, że paliła albo rano albo po godz. 13, po powrocie z pracy. W domu nie było zimno. Zeznała także, że braki prądu w starym domu miały związek z zaburzeniami atmosferycznymi i nie było tak, aby w części przez nią zajmowanej był prąd, a u powoda nie. Zeznała także, że powód swobodnie poruszał się po całej nieruchomości, ale był osobą uciążliwą i konfliktową, co sprawiło, że świadek wyprowadziła się.

Zeznania te Sąd uznał za wiarygodne jako zbieżne z zeznaniami powoda, W. R. oraz świadków K., S. i S..

Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda przesłuchanego w charakterze strony na rozprawie dnia 19 maja 2016 r., kiedy to potwierdził zeznania informacyjne z rozprawy dnia 10 lutego 2015 r. Zeznania te są niezgodne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym i nie zostały poparte żadnymi obiektywnymi dowodami. Powód na rozprawie 10 lutego 2015 r. twierdził, że jest przez pozwanego bity i kopany, cała zimą był bez wody, ogrzewania i był odłączony prąd. Twierdził,

że pozwany chciał go zamordować. Na rozprawie dnia 19 maja 2016 r. zeznał, że w roku 2015 pozwany „natrzaskał” go po głowie, chciał wrzucić do szamba, że lokatorzy w nocy z soboty na niedzielę nie palili, że były obcięte kable, że zginął mu piec, że pozwany wyrzucił rzeczy powoda, że trzy razy syn „usiadł na jego życie”.

Zeznania te są niewiarygodne. Ze zgromadzonych dokumentów wynika, że w latach 200-2003 powód zgłaszał się do lekarza twierdząc, że był pobity przez pozwanego. Poza tym, że zdarzenia te były objęte rozpoznaniem podobnego roszczenia powoda w sprawie IC519/03 wskazać należy, że przeciwko pozwanemu po roku 2003 nie toczyło się żadne postępowanie o pobicie czy znęcanie. Co do kradzieży kabla to prowadzone postępowanie nie skutkowało skierowaniem sprawy do sądu, bo nie stwierdzono aby czyn zabroniony został popełniony. Rzekomo ukradziony piec znalazł się na terenie gospodarstwa. Pozostałe zdarzenia wymieniane przez powoda nie zostały w jakikolwiek sposób potwierdzone. Powód na te okoliczności nie przedstawił dowodów. Dlatego Sąd zeznania powoda uznał za niewiarygodne.

Sąd nie przesłuchał świadków U. R. i L. R. (rozprawa w dniu 10 lutego 2015 r.), albowiem osoby te jako osoby najbliższe stron odmówiły składania zeznań. Z tych samych względów nie przesłuchano świadków W. W. (2), A. W. (2) i M. W. wezwanych na rozprawę w dniu 27 sierpnia 2015 r.

Sąd poczynił ustalenia na podstawie dokumentów urzędowych i prywatnych złożonych do akt przez strony i uzyskanych przez Sąd szczegółowo opisanych przy dokonywaniu konkretnych ustaleń faktycznych. Dowody te nie budziły wątpliwości Sądu, co do ich wiarygodności. Dowód z nich przeprowadzono na rozprawie 19 maja 2016 r.

Sąd nie brał jednak pod uwagę dokumentów dotyczących zdarzeń sprzed dnia 9 stycznia 2004 r. to jest daty wydania wyroku w sprawie IC519/03, o czym będzie mowa niżej.

Na podstawie akt IC519/03 Sądu Okręgowego w Gdańsku ustalono przedmiot postępowania w tej sprawie i zakres czasowy zdarzeń objętych tym postępowaniem. Dowód z tych akt przeprowadzono na rozprawie 19 maja 2016 r.

Na podstawie akt IC206/09 Sądu Rejonowego w Wejherowie ustalono okoliczności dotyczące zaboru samochodu powoda w dniu 5 sierpnia 2009 r. Dowód z tych akt przeprowadzono na rozprawie dnia 19 maja 2016 r.

Na tej samej rozprawie przeprowadzono dowód z akt IIINpw158/09, na podstawie których ustalono środki stosowane wobec A. W. (2) w związku z zaborem samochodu powoda w dniu 5 sierpnia 2009 r.

Roszczenie powoda nie jest zasadne.

W piśmie procesowym z dnia 14 października 2014 r. (k. 229-230) powód jako podstawę faktyczną swego roszczenia określił zachowania pozwanego polegające na tym, że pozwany:

- w latach 2001 i 2003 dopuścił się dotkliwego pobicia powoda;
- w 2009 r. działając wspólnie z wnukiem powoda A. zabrali powodowi i zniszczyli jeżdżąc po zaoranych polach samochód PF 126p o wartości odtworzeniowej 1 500 zł.;
- w 2012 r. kilkakrotnie odcinał powodowi prąd, odciął ujęcie wody oraz odłączył instalację co jego mieszkania w starym domu od zasilania ciepłem oraz odłączył powodowi prąd w garażu;
- w 2013 r. zabrał dostarczone przez (...) S. drewno opałowe;
- w 2014 r. spoliczkował powoda.

Roszczenie powoda o rozwiązanie umowy z dnia 7 stycznia 1991 r. było już rozpoznawane w sprawie IC519/03 Sądu Okręgowego w Gdańsku. W sprawie tej w dniu 9 stycznia 2004 r. wydano wyrok oddalający powództwo, który uprawomocnił się na skutek oddalenia apelacji powoda wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 29 czerwca 2004 r. Zdarzenia wskazane wyżej, do których odwoływał się powód, miały częściowo miejsce przed dniem 9 stycznia

2004 r. – data wyroku w sprawie IC519/03. Chodzi tu o wskazywane zdarzenia, które według powoda stanowiły pobicia z lat 2000-2003. Zdarzenia te stanowiły podstawę rozstrzygnięcia prawomocnym wyrokiem z dnia 9 stycznia 2004 r. – te same zaświadczenia lekarskie zostały złożone w obu sprawach. Zgodnie z przepisem art. 366 kpc, wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Wobec tego Sąd orzekający w tej sprawie uprawniony był jedynie do badania i oceny okoliczności, które miały miejsce po dniu 9 stycznia 2004 r.

Powód wielokrotnie i w różny sposób formułował niepieniężne roszczenia w tej sprawie, nie cofając roszczeń wcześniej wywiedzionych.

Roszczenia te można podzielić na dwie grupy, pierwsza to żądanie rozwiązania umowy z dnia 7 stycznia 1991 r. z uwagi na występowanie przesłanek określonych w art. 89 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników; druga to roszczenia wywodzone z rażącej niewdzięczności pozwanego, która spowodowała złożenie przez powoda oświadczenia z dnia 24 lutego 2011 r. o odwołaniu darowizny i roszczenia z tym związane o zwrotne przeniesienie udziału w 1/2 prawa własności gospodarstwa rolnego, nakazanie opuszczenia i wydania nieruchomości.

Na wstępie wskazać należy, że powodowi nie przysługują żadne roszczenia jako darczyńcy, gdyż strony postępowania w dniu 7 stycznia 1991 r. nie zawarły umowy darowizny. Z uwagi na przedmiot i cel umowy, umowa notarialna z dnia 7 stycznia 1991 r. zawierała zapis trzech czynności prawnych.

Pierwsza to zawarta między powodem i W. R. jako rolnikami i pozwanym jako następcą rolnika umowa przeniesienia własności gospodarstwa rolnego na pozwanego w zamian za rentę uzyskaną przez zbywających na podstawie decyzji (...) Oddział w W. z dnia 12 września 1990 r. nr (...).

Druga czynność prawna to jednostronne oświadczenie woli pozwanego mocą, którego pozwany ustanowił na rzecz zbywców dożywotnią, nieodpłatną służebność mieszkania z prawem swobodnego poruszania się po gospodarstwie oraz dożywotnie użytkowanie działki nr (...) i garażu od strony południowej.

Trzecia czynność to umowa darowizny na podstawie, której pozwany darował swojemu małoletniemu wówczas bratu L. R. prawo własności działki nr (...) zapisanej w (...). Małoletniego reprezentowali wówczas rodzice B. i W. R.. Nie byli więc oni stroną umowy, lecz przedstawicielami ustawowymi małoletniego syna. Oczywiście jest, że nie byli również darczyńcami.

Zgodnie z przepisem art. 889 pkt. 1 kc, nie stanowią darowizny bezpłatne przysporzenia, gdy zobowiązanie do bezpłatnego świadczenia wynika z umowy uregulowanej innymi przepisami kodeksu. W orzecznictwie i literaturze prawa cywilnego ugruntowany jest pogląd, że zawarte w art. 889 pkt. 1 kc pojęcie „umów uregulowanych innymi przepisami kodeksu” należy rozumieć szeroko, bez ograniczenia się do umów uregulowanych w przepisach kodeksu cywilnego – z uwzględnieniem innych przepisów prawa (tak, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 stycznia 2013 r., IACa714/12, Lex1278077). W uzasadnieniu tego wyroku, przywołując poglądy literatury i orzecznictwa Sąd Apelacyjny stwierdził, że okoliczność, że umowa darowizny definiuje przede wszystkim nieodpłatność świadczenia, nie oznacza, że każda czynność nieodpłatna jest darowizną. Tezie tej ustawodawca dał wyraz w art. 889 pkt. 1 kc. W judykaturze ugruntowany jest pogląd, że nieodpłatna umowa z następcą uregulowana w art. 84 i nast. ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników jest odrębnym od darowizny typem umowy cywilnoprawnej nazwanej. O odrębności takiej umowy od darowizny decyduje przyczyna umowy, którą jest dążenie do uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego i której następstwem jest wzajemna zależność obowiązywania umowy i wypłaty świadczeń, W skutek zawarcia umowy z następcą dochodzi do powiązania węzłem prawnym nie tylko samych stron umowy ale również Państwa.

Podzielając te poglądy Sąd orzekający stwierdza, że umowa z dnia 7 stycznia 1991 r. w części przekazania pozwanemu gospodarstwa rolnego nie jest umową darowizny. Wobec tego nie mają do niej zastosowania przepisy art. 888 i nast. kc, a w szczególności przepis art. 898 par. 1 i 2 kc oraz art. 900 kc.

Jak już wyżej wskazano skoro powód nie był stroną umowy darowizny dokonanej w dniu 7 stycznia 1991 r., na rzecz małoletniego L. R., to nie może również tej darowizny odwołać, bo takie prawo przysługuje tylko darczyńcy.

Dlatego oddaleniu podlegają wszystkie roszczenia wywodzone przez powoda z rzekomo dokonanej przez niego na rzecz pozwanego umowy darowizny z dnia 7 stycznia 1991 r. O oddaleniu powództwa orzeczono w punkcie 1 wyroku na podstawie przepisu art. 898 kc stosowanego, a contrario.

W tych okolicznościach Sąd uprawniony był do rozpoznawania roszczenia powoda o rozwiązanie umowy przekazania gospodarstwa rolnego z dnia 7 stycznia 1991 r.

W umowie tej strony zgodnie oświadczyły, że umowa została zawarta w trybie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i członków ich rodzin. W dacie zawarcia umowy, to jest dnia 7 stycznia 1991 r., ustawa ta już nie obowiązywała, gdyż ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników weszła w życie z dniem 1 stycznia 1991 r. (art. 123 ustawy). Istotne jest jednak to, że powód i W. R. uzyskali prawo do emerytury decyzją z dnia 12 września 1990 r. Zgodnie z przepisem art. 84 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r., przez umowę z następcą rolnik będący właścicielem (współwłaścicielem) gospodarstwa rolnego zobowiązuje się przenieść na osobę młodszą od niego co najmniej o 15 lat (następcę) własność (udział we współwłasności) i posiadanie tego gospodarstwa z chwilą nabycia prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej, jeżeli następca do tego czasu będzie pracować w tym gospodarstwie. Ponadto umowa z następcą może zawierać inne postanowienia, w szczególności dotyczące wzajemnych świadczeń stron przed i po przeniesieniu przez rolnika własności gospodarstwa rolnego na następcę. Biorąc pod uwagę to, że zbywcy uzyskali świadczenie z ubezpieczenia społecznego decyzją sprzed 1 stycznia 1991 r. ocena przesłanek roszczenia powoda musi być dokonywana przy zastosowaniu przepisu art. 89 ustawy z 20 grudnia 1990 r.

Zgodnie, bowiem z przepisem art. 119 tej ustawy, skutki prawne umowy o nieodpłatne przekazanie gospodarstwa rolnego następcy, zawartej w myśl dotychczasowych przepisów, ustala się według tych przepisów (ust. 1). Na żądanie rolnika, który nieodpłatnie przekazał gospodarstwo rolne następcy przed wejściem w życie ustawy, sąd, po rozważeniu interesów stron zgodnie z zasadami współżycia społecznego, może rozwiązać umowę, jeżeli zachodzi jedna z przyczyn określonych w art. 89 pkt. 1-3. Z kolei przepis art. 89 ustawy stanowi, że na żądanie rolnika sąd, po rozważeniu interesów stron zgodnie z zasadami współżycia społecznego, może rozwiązać umowę przenoszącą własność gospodarstwa rolnego, zawartą w celu wykonania umowy z następcą, jeżeli następca:

- 1) uporczywie postępuje wobec rolnika w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego lub
- 2) dopuścił się względem rolnika albo jednej z najbliższych mu osób rażącej obrazy czci bądź umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu albo wolności, lub
- 3) uporczywie nie wywiązuje się ze swych obowiązków względem rolnika wynikających z umowy lub z przepisów prawa.

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 maja 2015 r. (IACa865/14, Lex1788870) wyraził m. in. pogląd, że ustawodawca licząc się ze zjawiskiem nieporozumień między ludźmi, zwłaszcza przy kolizji interesów ekonomicznych (jednostkowych i ogólnych) oraz więzi emocjonalnych odstąpił wprawdzie od pierwotnej zasady nierozwiązywalności umowy o przekazanie gospodarstwa rolnego, ale w hipotezie każdego z przepisów (art. 89 pkt 1-3 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników) zamieścił sformułowania wskazujące na nietypowość zjawisk uzasadniających rozwiązanie umowy, przekraczających zwykłą miarę w stosunkach ludzkich.

Mimo że wśród przesłanek wymienionych w art. 89 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników jest między innymi uporczywe postępowanie wobec rolnika w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, rażąca obraza czci, a nawet umyślne przestępstwo, to jednak ustawodawca wskazał na konieczność rozważenia interesów stron zgodnie z zasadami współżycia społecznego. Sąd ma więc rozważyć interes rolnika i interes następcy w świetle zasad współżycia, tak aby rozstrzygnięcie było najbardziej odpowiednie w danej konkretnej sytuacji.

Przesłanką rozwiązania umowy wskazaną w przepisie art. 89 ustawy jest uporczywe negatywnie oceniane zachowanie następcy wobec rolnika. Pojęcie uporczywości wskazuje na trwałość i powtarzalność takich zachowań, na znaczny poziom złej woli następcy, na nastawienie na wyrządzenie szkody i krzywdy rolnikowi.

Zdaniem Sądu, postępowania pozwanego wobec powoda nie można uznać za uporczywe. Między stronami istnieje wieloletni konflikt związany właśnie z przekazaniem tego gospodarstwa i zamiarem powoda jego odzyskania przynajmniej w części. Powód jest w tym konflikcie osobą aktywną. Prawdą jest, że miały miejsce jednorazowe sytuacje, gdy powód był pozbawiony dostępu do wody czy prądu, ale po interwencjach pracowników (...) w S. braki te były natychmiast przywracane, przy czym powód nie udowodnił aby były one następstwem złośliwości pozwanego. Na terenie tego gospodarstwa mieszkają także inne osoby korzystające z tych samych mediów. Pozwany nie dopuścił się także umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności powoda albo rażącej obrazy jego czci.

Zdarzenie z dnia 5 sierpnia 2009 r., kiedy to pozwany wraz z A. W. (2) zabrali samochód powoda, którym jeździli po polach miało charakter jednorazowego ekscesu. Powód z tego tytułu nie doznał żadnej szkody, a jego roszczenie odszkodowawcze wobec pozwanego zostało oddalone.

Jak Sąd ustalił, między stronami dochodzi do utarczek słownych, ale powód jest w tych zdarzeniach aktywny. Powód również zachowuje się w sposób niemożliwy do zaakceptowania wobec innych osób, jak chciałby W. R., która przez kilka lat zmuszona była mieszkać na niedostosowanym do tego celu strychu starego domu, czy wobec M. Ż., która z przyczyny zachowań powoda musiała wyprowadzić się z mieszkania, które wynajmowała w starym domu. Wreszcie wskazać należy, że pozwany wykonuje umowę. Powód sam mieszka w określonej w umowie części starego domu, porusza się swobodnie po całym gospodarstwie, korzysta z garażu. Mieszkanie, w którym mieszka jest ogrzewane i powód korzysta z energii elektrycznej.

Orzekając o rozwiązaniu umowy przekazania gospodarstwa rolnego obowiązkiem Sądu jest ocena roszczenia przy rozważeniu interesów stron zgodnie z zasadami współżycia społecznego. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 września 2013 r. (IACa448/13, Lex1388854) wyrażono pogląd, że samo spełnienie przesłanek z art. 89 ustawy z 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nie skutkuje jeszcze rozwiązaniem umowy. Mimo że wśród przesłanek wymienionych w art. 89 jest między innymi uporczywe postępowanie wobec rolnika w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, rażąca obraza czci, a nawet umyślne przestępstwo, to jednak ustawodawca wskazał na konieczność rozważenia interesów stron zgodnie z zasadami współżycia społecznego. Sąd ma więc rozważyć interes rolnika i interes następcy w świetle zasad współżycia, tak aby rozstrzygnięcie było najbardziej odpowiednie w danej konkretnej sytuacji. Rozważenie interesów stron w świetle zasad współżycia nie może się ograniczać do powtarzania ustawowych sformułowań, ale musi zawierać wskazanie konkretnych okoliczności, które sąd miał na uwadze oraz odniesienie się do określonych zasad współżycia przyjętych w społeczeństwie.

W polskim społeczeństwie jedną z kardynalnych zasad współżycia społecznego jest szacunek dla osób w starszym wieku. Ale osoby te swoim postępowaniem muszą ten szacunek wzbudzać. Konfliktowość powoda, jego skłócenie z żoną i wszystkimi dziećmi każą zasadę tę stosować w ograniczonym zakresie. Istotnymi zasadami współżycia społecznego w Polsce są szacunek dla pracy oraz takie postępowanie, aby nie stwarzać konfliktów, a gdy już one są, aby ich nie mnożyć.

Uwzględnienie roszczenia powoda powodowałoby naruszenie obu tych zasad. Pozwany prowadzi od wielu lat gospodarstwo rolne przekazane przez rodziców. Jego powierzchnia to około 10 ha gruntów rolnych. Wszystkie te grunty są obsiane, co potwierdza chociażby to, że pozwany uzyskuje dopłaty z Unii Europejskiej. Pozwany hoduje zwierzęta gospodarskie. Na terenie gospodarstwa wybudował nowy dom, w którym sam mieszka i gdzie zabrał matkę, która nie mogła mieszkać z powodem. Wobec tego, że W. R. nie domaga się rozwiązania umowy z dnia 7 stycznia 1991 r. ewentualne uwzględnienie powództwa doprowadziłoby do powstania stanu współwłasności gospodarstwa. Wydanie wyroku w tej sprawie nie prowadzi, bowiem do dokonania podziału do korzystania czy zniesienia współwłasności poprzez przyznanie stronom konkretnych działek gruntu i zabudowań. Biorąc pod uwagę relacje stron uwzględnienie powództwa doprowadziłoby do permanentnej sytuacji konfliktowej współwłaścicieli gospodarstwa, które jest źródłem

utrzymania dla pozwanego. Powód zaś straciłby prawo do renty rolniczej skoro miałby odzyskać swój udział w nieruchomości. Wreszcie trzeba brać pod uwagę i to, że powód ma obecnie 84 lata, jest inwalidą bez ręki i nie byłby w stanie gospodarstwa prowadzić. Nie ma również w rodzinie stron nikogo, kto chciałby to gospodarstwo poprowadzić.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i rozważania Sąd uznał, że nie zostały spełnione przewidziane przepisem art. 89 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników przesłanki roszczenia o rozwiązanie umowy przekazania gospodarstwa rolnego z dnia 7 stycznia 1991 r. O oddaleniu powództwa orzeczono w punkcie 1 wyroku, na podstawie przepisu art. 89 ustawy stosowanego a contrario.

Powód, w połączonej do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawie XVC885/13 domagał się zapłaty kwoty 11 520 zł. wynikającej z zawartej umowy dożywocia i wymagalnych świadczeń za okres od stycznia 2011 r. do chwili obecnej (data pisma 14 stycznia 2014 r.) z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu i kwoty 100 000 zł. tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

W uzasadnieniu pełnomocnik powoda wywiódł, że możliwym jest dochodzenie opłat za ogrzewanie i energię elektryczną. Biegła sądowa w opinii z dnia 5 lipca 2013 r. wyliczyła, że miesięczny koszt opłat za ogrzewanie i energię elektryczną wynosi 320 zł. Łączny koszt nie uiszczonych opłat od stycznia 2011 r. wynosi 11 520 zł. i takiej kwoty powód dochodzi. W przypadku nie wywiązywania się nabywcy nieruchomości z obowiązku świadczenia na rzecz dożywotnika może on żądać naprawienia szkody będącej następstwem niewykonania lub nienależytego wykonania umowy dożywocia na zasadach ogólnych. Z uwagi na niewykonywanie przez pozwanego umowy dożywocia, powód zmuszony był do zamieszkania w lokalu bez energii elektrycznej i ogrzewania. Wywołało to u powoda krzywdy moralne w postaci cierpień fizycznych i psychicznych.

Przede wszystkim strony nie zawarły umowy dożywocia, lecz pozwany ustanowił na rzecz powoda dożywotnią nieodpłatną służebność mieszkania, czyli prawo rzeczowe ograniczone. Zgodnie z przepisem art. 251 kc, do ochrony praw rzeczowych ograniczonych stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie własności. W sytuacji powoda ewentualne odpowiednie zastosowanie miałyby przepisy art. 224 i 225 kc w zakresie wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. Powód twierdził, że pozwany nie wypełnia obowiązku dostarczania ogrzewania i energii elektrycznej. Swoje roszczenie wywiódł za okres od stycznia 2011 r. do stycznia 2014 r. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że powód w tym okresie korzystał z tych mediów, a jedynie sporadycznie i krótkotrwale i to nie z przyczyn leżących po stronie pozwanego, nie mógł korzystać z energii elektrycznej. Poza tym powód nie wykazał, aby w tym okresie dokonał jakichkolwiek wydatków, aby zapewnić sobie dostęp do tych mediów. Na poparcie swoich twierdzeń powód wnioskował o przesłuchanie świadka W. R., która stanowiska powoda nie potwierdziła.

Powód domagał się także zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wywołaną niewykonywaniem przez powoda ustanowionej służebności. Zatem powód twierdził, że doznał szkody na osobie w wyniku czynu niedozwolonego, jakiego pozwany miałby dopuścić się na tle niewykonywania obowiązków wynikających z ustanowionej służebności.

Zgodnie z przepisem art. 415 kc, kto z winy swojej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Wobec tego, to na powodzie ciążył, zgodnie z art. 6 kc, obowiązek udowodnienia zarówno winy pozwanego, szkody powoda jak i związku przyczynowego między nimi. Powód nie udowodnił tych przesłanek, a w szczególności krzywdy – szkody na osobie, jakiej miałby doznać w wyniku niedostarczania przez pozwanego światła i opału. Nie udowodnił również, aby pozwany ze swej winy zaniechał dostarczania tych mediów.

Dlatego na podstawie przepisów art. 224 kc, 225 kc, 251 kc, art. 415 kc stosowanych, a contrario w związku z art. 6 kc roszczenia pieniężne powoda zostały oddalone, o czym orzeczono w punkcie 1 wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono w punktach 2-4 wyroku na podstawie przepisów art. 108 par. 1 kpc i art. 98 par. 1 i 3 kpc oraz art. 99 kpc. Ponieważ powództwo zostało oddalone, a powód korzystał ze zwolnienia od kosztów, kosztami postępowania obciążono Skarb Państwa.

O kosztach zastępstwa procesowego na rzecz pełnomocników powoda ustanowionych z urzędu orzeczono na podstawie przepisów par. 6 pkt. 6, par. 6 pkt. 7 i par. 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu.